

гармонійного розвитку дитини (І.Ю. Ільїна, А.Д. Кошелева, В.І . Перегуда, Г.А. Свердлов та ін.)

Основна потреба дошкільного дитинства – потреба в любові, в психологічному комфорті. Якщо ця потреба задоволена, дитина буде щаслива, їй вдасться досягти свого найвищого потенціалу в розвитку. Діти, у яких ця потреба не задоволена, стають «важкими» підлітками і мають численні емоційні проблеми в дорослому житті.

УДК 376.018.1:159.922.76

Кас'яненко Оксана Миколаївна,
старший викладач кафедри
теорії та методики дошкільної освіти,
Мукачівський державний університет

ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НА ВСІХ ЕТАПАХ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Формування особистості будь-якої дитини, у тому числі і з відхиленнями у розвитку, відбувається в першу чергу в сім'ї, тому від характеру взаємовідносин батьків з дитиною залежить, наскільки адекватними будуть її контакти з соціальним середовищем. Виявлено, що більшість сімей з проблемними дітьми характеризуються різними типами дисгармонійного виховання та низьким рівнем спілкування. Практика свідчить, що відношення батьків до такої дитини іноді буває невірним: від повного ігнорування хворобливих симптомів до значного перебільшення цих симптомів, постановки власного діагнозу і панічною реакцією на нього. Тому, насамперед, при консультуванні батьків, потрібно врахувати не тільки характер захворювання дитини та її індивідуальні особливості, але й специфіку шкільної та сімейної ситуації.

Практика свідчить, що при народженні дитини з відхиленнями у розвитку її батьки стикаються з наступними проблемами:

- суперечливі почуття до дитини;
- відсторонення від дитини, передача відповідальності за дитину державним навчальним закладам;
- в сім'ях, де крім дитини з обмеженими можливостями, є і інші, звичайні діти труднощі пов'язані з застосуванням різних методів виховання по відношенню до здорових і хворих дітей;
- негативні тенденції в психічному стані батьків (матерів) проявляються в неадекватній поведінці - агресивність, роздратованість, нестриманість, недобррозичливість;
- психологічна травмованість батьків, яка не дозволяє їм адекватно ставитись до проблеми народження хворої дитини [1, с. 35].

Найсуттєвіші емоційні стани:

1. Шок – перша реакція на усвідомлення горя. Це руйнівний період. Батьки почувають себе у прірві між минулим і майбутнім. Крах надій. Виникає протест проти лихої долі: “Чому саме я так мушу каратись, коли навколо всі такі щасливі?”

2. Заперечення - (цей етап визнають всі дослідники, він надто виразний) - віра в зцілення, помилковість діагнозу. Починається тривале і виснажливе мандрування від лікаря до лікаря, а далі до знахарів, екстрасенсів з надією знайти чудо, що зробить дитину здоровою. Це час, коли надії змінюються відчаєм (батьки все ще не можуть прийняти того, що сталося). Психологи виокремлюють у цьому періоді переживання провини, гніву, сорому.

3. Депресія – почуття пригніченості – воно є завершальним у послідовній зміні станів емоційних етапів, які всі є неконструктивними, бо вони свідчать про відторження нової реальності. У цьому стані батьки не можуть бути повноцінними учасниками реабілітації дитини, вони емоційно не сприймають можливу позитивну перспективу свого життя і життя своєї дитини. За цих обставин складається вкрай несприятлива ситуація для виховання і розвитку дитини.

4. Прийняття нової реальності (конструктивна поведінка) – це підняття на вищий щабель духовного розвитку: перед батьками відкриваються нові цінності й бачення сенсу життя.

Оскільки розвиток та виховання дитини з особливими потребами потребує спеціальних знань про захворювання, його наслідки та потенційні можливості дитини, важливим є належна організація роботи мультидисциплінарної команди фахівців у навчальному закладі. Батькам необхідно надавати практичні поради щодо нагляду за дітьми, пояснення та рекомендації щодо вирішення повсякденних проблем, пов'язаних з вихованням, знайомство з досвідом інших батьків. Основні форми роботи з батьками в цьому напрямку - групова: проведення семінарів, консультацій, лекцій, зборів та ін. Одночасно взаємодія може організовуватись і в індивідуальній формі (індивідуальні бесіди та індивідуальне консультування) [1].

Слід враховувати, що особливості психологічного супроводу сімей полягають в тому, щоб сім'я сприймалася як єдиний, цілісний організм, який переживає проблеми психолого-педагогічного характеру, у зв'язку з чим допомога надається усій сім'ї, а не тільки дитині. Тут використовуються традиційні види діяльності психолога.

Першочергове завдання роботи з батьками полягає в тому, щоб відійти від поняття хвороби та сформувати у них сприйняття дитини як особливого, відмінного від нас людини. Найбільш дієва метафора, яка наводиться батькам, це уявна зустріч з інопланетянином. Він відрізняється від нас і зовні і внутрішньо. Нікому з нас не прийде в голову після порівняння його з землянами винести вердикт: «хворий». Він не хворий, він просто інший. У нього інша мова, інша система сприйняття, бути може, відмінні від наших цінності та мотиви. Якщо людству судилося зустрітись з інопланетянами, то, швидше за все, ми не будемо виписувати їм направлення на терапію і всілякі

ліки. У першу чергу ми спробуємо встановити контакт, зрозуміти їхню мову і навчити своєму.

Інша важлива задача роботи з батьками - поступове формування у них розуміння того, що рано чи пізно дитина буде жити самостійно, тому наша мета зробити його максимально адаптованим. Це дуже не просто, тому що багато батьків звикли опікувати своїх дітей. Безумовно, набагато швидше і легше зробити життєво необхідне самому, ніж навчити цього дитину. Багато батьків несвідомо пручаються зростаючій самостійності дитини. Вони бояться стати не потрібними і втратити сенс свого життя [1].

Форми роботи з батьками:

- індивідуальні консультації;
- індивідуальна психотерапія;
- групи спілкування батьків;
- групова психотерапія;
- ігрові батьківські групи;
- батьківсько-дитячі групи;
- спільна підготовка і проведення дитячих свят і театральних-ігрових вистав;
- письмові форми викладання проблеми - батьківські твори: «Моя проблема», «Мій життєвий шлях», «Історія життя моєї дитини»;
- батьківський кружок «Іграшка своїми руками» [2].

Отже, проведення роботи з батьками необхідно розглядати як найважливіший елемент в комплексній реабілітації дітей з відхиленнями у розвитку, тому що тільки при взаємодії з сім'єю, можна допомогти дитині.

Список використаних джерел

1. Борщевська Л.В. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами / Л.В. Борщевська, А.В.Зіброва, І.Б. Іванова та ін. – К. : Український інститут соціальних досліджень, 1999. – 79 с.
2. Северенчук Н. Психокорекційна робота з матерями дітей з особливими потребами / Н. Северенчук // Дефектолог. - 2013. - № 3. - С.14-15.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>